

Gérecz Attila

1929 november 20-án született, 1956 november 7-én halt meg. Aki a számok barátja, annak azonnal feltűnik, milyen rövid ez az idő. Mi fér bele csonka huszonzét évbe? Gyermekkor a vasúti ház mellett, hadapródiskola, francia hadifogság, csodálatos eredmények az öttusában, versenysí, letartóztatás, per, halálos ítélet, aztán annak megváltoztatása, tizenöt év fegyház, amit rámértek, börtönévek az ifjúság árnyékában. Költőbarátságok a börtönben, a személyiség teljes átalakulása, a rabságban történt csodálatos ellenállóképesség és megújulás. Szabadítás és szabadulás, aztán a forradalom, harc a tankokkal, aláhullás a gyilkos lövegtől. Közben szerelmek, bámulatos szökés Vácról Pestre a Duna jéghideg vizében. Elárultatás, megbocsájtás. Otffelejttett tekintet egy fogolytársnő másnak szánt mosolyán. Huszonzét év? Nem, ez legalább a kétszerese.

És egy életmű. Nem is akármilyen.

A sportoló, a bajnok költők közé kerül a börtönben. És verset növeszt benne a szabadság utáni vágy. A börtönkápolna előtti tér, a „Füveskert” versektől hangos, a sétákon vécépapírokról olvassák fel műveiket, azok, akik nem hajlandók tudomásul venni a külvilág ítéletét. Hiszen saját világuk van belül. Oda nem érvényesek a paragrafusok, oda nem ér el a szöges bakancs, vagy a gumibot. Költői tér a túlélésért. Ha minden elveszett, ha a test már nem elég melegíteni a lelket – ott van a művészet. Ott van a költészet, a sorok, a rímek, a képek. Milyen csodálatosan is van összerakva az ember! Ha elveszik tőle a Világot, növeszt magában másikat. Ezt fedezhette fel Gérecz Attila, amikor első sorait papírra vetette. Tóth Bálint, Szathmáry György, Tollas Tibor, Péterfy Vilmos, Márkus László, Hámory Jenő – és a cellában mindig az asztalfőn ülő Kárpáti Kamill előtt vetette le első verséről a kabátot, és rakta az asztalra meztelen. „Így, bocskorosan” volt a vers címe, és a költők megdöbbenek. A szemük előtt alakult át a távugró izom, a célzáshoz hunyorító szem, az úszásra feszülő test egy marék verssé, vers-hamuvá – és lett belőle irodalom. Gérecz Attila ceruzája alól kacagva-sikoltozva szaladtak ki a verssorok, a költői képek, a játékos, szabálytalan rímek – az ösztön megnyilatkozásai. Ösztön az írás – de ösztönös írásnál sokkal többek a versek. Előzmények nélkül felfakadó tehetség, olykor félelmetesen egyéni megnyilatkozás.

Minden a vers. Ha a költőbarátai között ült, őket énekelte meg. Ha a sétánál az udvaron feltűnt egy arc mögött az arctalan élet – azonnal sorokat követelt. Híres szökéséről is verset írt, szinte egy elbeszélő költeményt, egy eposzt. Aprólékosan, mindenről beszámolva. Aztán az áruló kedves leszegett pillantása, az újbóli meghurcoltatás. Rímmé nemesedett minden

emlék. Szerelmes sorok, érett költői képek a nem ismert kedveshez, akinek mosolyát csak egy pillanatra kapta el a börtönudvar szemben levő folyosójáról. A költőnek elég egy mosoly, hogy a teljességet rajzolja köré. A jó költőről beszélünk. És Gérecz Attila jó költő, a szó hétköznapi és irodalmi értelmében egyaránt.

Pedig csak engedte, hogy versként szakadjanak ki belőle a fájdalmak, örömök. Sokan teszik ezt rajta kívül – de ami mégis igazi költővé teszi, az a szintetizáló képesség. Mások, sokak érzéseit egyesíteni tudó megnyilatkozás – a RÓLAM SZÓL mindenkire érvényes felismerése. És még valami. Amikor szabadulása után az Írószövetségben a csodálatos forradalom szűken mért napjaiban Tamási Áronnal megfogalmazták a börtönből frissen szabadult írók kiáltványát a Nemzethez – az írás átfogó és egyértelmű üzenete a megbocsátás volt. Akasztottak, megaláztak és megszorítottak közül jöttek, a megbocsátás örömeivel. Igazi EMBERI állapot. Találkozott Ember és Történelem. Ebből lehet a költő.

Ez az, ami nem hagyta vele együtt sírba tenni a verseket. Gérecz Attilát többször is eltemették – a verseit, az életművét soha. Mindig akadt, akinek fontos volt, hogy ébren tartsa az emlékét. Csak a rendszerváltás után adták ki verseit, és utána több kiadásban a teljes életművet.

Örököt akart adni a csekély életkort megélt költő – és most Örökség díjat kap. Találkozik kor és ember. Örömteli együttlét.

Életté vált álom. Ez Gérecz költészete.

Pozsgai Zsolt